

Temporalinės logikos sistemų CL ir K_b semantinės interpretacijos su tradicinių teisingumo reikšmių pertrūkiais

Nuo 20-ojo amžiaus antrosios pusės iki šių dienų temporalinės logikos srityje buvo sukurta bent keliolika tarpusavyje konkuruojančių semantinių teorijų, pateikiančių skirtingus teisingumo kriterijus laikiną matmenį turinčioms išraiškoms. Vienas pagrindinių motyvų šioms teorijoms vystyti buvo siekis surasti įtikinamą sprendimą klasikiniam paradoksui, kuriame, remiantis dvireikšmiškumo principu, įrodinėjama loginio fatalizmo doktrina: I) objektyviai galimos bent kelios būsimų įvykių eigos; II) visi teiginiai apie praeitį, dabartį ir ateitį yra arba teisingi, arba klaidingi; III) teiginys yra teisingas, jei ir tik jei egzistuoja jį atitinkanti dalykų padėtis; IV) teiginys yra klaidingas, jei ir tik jei egzistuoja jam priešinga dalykų padėtis; V) jau dabar egzistuoja apibrėžta viena būsimų įvykių eiga. Tipiškas šio paradokso sprendimo būdas paremtas antrosios prielaidos, tvirtinančios visuotinį dvireikšmiškumo principo galiojimą, atmetimu: čia tvirtinama, jog atsitiktiniams būsimąjo laiko teiginiams būdingi standartinių teisingumo reikšmių *teisinga/ klaidinga* pertrūkiai. Per pastaruosius dešimtmečius, sparčiai vystantis temporalinės logikos disciplinai, šia strategija paremti paradokso sprendimai įgavo skirtingus formalius pavidalus. Pranešime nagrinėjamos dviejų temporalinės logikos sistemos K_t plėtinių – CL (*Cocchiarella Linear*) ir K_b (*Kripke Branching*) – semantinės interpretacijos su standartinių teisingumo reikšmių pertrūkiais: 1) J. Łukasiewicziaus $L3$; 2) S. C. Kleene'o $K3$; 3) A. Prioro okazizmas; 4) R. Thomasono supervaluacionizmas; 5) J. MacFarlane'o reliatyvizmas. Pranešimo tikslas – pateikti išsamią pastarųjų semantinių teorijų tipologiją ir vertinimą pagal šiuos kriterijus: a) gebėjimą pagrįsti retrospektyvų teiginių vertinimą; b) teorijos adekvatumą sprendžiant paralelią visažinystės ir atviros ateities santykio problemą; c) santykį su negalimo trečiojo dėsnio; d) santykį su kitomis indeterministiniame kontekste intuityviai priimtinais formulėmis. Pateikus šią tipologiją ir parodžius, su kokiais iššūkiais susiduria kiekviena šių teorijų, pasiūlomos galimos alternatyvios kryptys ieškant optimalios atsitiktinius teiginius apie ateitį įtraukiančios semantinės teorijos.